Európsky parlament
2024-2029

PRIJATÉ TEXTY

P10_TA(2026)0068

Pripravovaný akt o európskom výskumnom priestore (EVP)

Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. marca 2026 o pripravovanom akte o európskom výskumnom priestore (EVP) (2025/2951(RSP))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“), a najmä na jej článok 179,

– so zreteľom na poverovací list predsedníčky Komisie z 1. decembra 2024 adresovaný komisárke zodpovednej za startupy, výskum a inovácie,

– so zreteľom na pracovný program Komisie na rok 2026 (COM(2025)0870),

– so zreteľom na návrh Komisie z 28. februára 2025 na odporúčanie Rady o politickom programe európskeho výskumného priestoru (2025 – 2027) (COM(2025)0062),

– so zreteľom na hodnotenie európskeho výskumného priestoru Komisie za rok 2024,

– so zreteľom na správu Maria Draghiho o budúcnosti európskej konkurencieschopnosti zo septembra 2024,

– so zreteľom na správu Enrica Lettu s názvom Oveľa viac než len trh z apríla 2024,

– so zreteľom na správu nezávislej expertnej skupiny pod vedením Manuela Heitora z októbra 2024 s názvom *Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness* (Zosúladiť, konať, urýchliť – Výskum, technológie a inovácie na posilnenie európskej konkurencieschopnosti),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 22. októbra 2024 s názvom Realizácia európskeho výskumného priestoru (EVP) – Posilnenie

európskeho výskumu a inovácií: Cesta EVP a budúce smerovanie (COM(2024)0490),

– so zreteľom na odporúčanie Rady, z 24. júna 2025, týkajúce sa politického programu európskeho výskumného priestoru (2025 – 2027)[1],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 30. septembra 2020 s názvom Nová éra výskumu a inovácie (COM(2020)0628),

– so zreteľom na odporúčanie Rady (EÚ) 2021/2122 z 26. novembra 2021 o Pakte pre výskum a inováciu v Európe[2],

– so zreteľom na politický program EVP 2022 – 2024,

– so zreteľom na politický program EVP 2025 – 2027,

– so zreteľom na Bonnskú deklaráciu o slobode vedeckého výskumu,

– so zreteľom na svoje uznesenie zo 14. decembra 2023 o mladých výskumných pracovníkoch[3],

– so zreteľom na svoje uznesenie zo 17. januára 2024 s odporúčaniami pre Komisiu o podpore slobody vedeckého výskumu v EÚ[4],

– so zreteľom na odporúčanie Komisie z 11. marca 2005 týkajúce sa Európskej charty výskumných pracovníkov a Kódexu správania pre nábor výskumných pracovníkov[5],

– so zreteľom na otázky Rade a Komisii o pripravovanom akte o európskom výskumnom priestore (EVP) (O-000007/2026 – B10-0006/2026 a O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– so zreteľom na článok 142 ods. 5 a článok 136 ods. 2 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na návrh uznesenia Výboru pre priemysel, výskum a energetiku,

A. keďže v článku 179 ZFEÚ sa stanovuje cieľ posilniť vedeckú a technologickú základňu Únie prostredníctvom európskeho

---

1 Ú. v. EÚ C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 Ú. v. EÚ L 431, 2.12.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 Ú. v. EÚ C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 Ú. v. EÚ C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 Ú. v. EÚ L 75, 22.3.2005, s. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

výskumného priestoru (ďalej len „EVP“), ktorý umožňuje voľný pohyb výskumných pracovníkov, vedeckých poznatkov a technológií, zvyšuje konkurencieschopnosť a podporuje všetky výskumné činnosti;

B. keďže akt o EVP predstavuje kľúčovú príležitosť na posilnenie európskeho výskumu riešením štrukturálnych výziev ovplyvňujúcich výskumný a inovačný ekosystém EÚ vrátane nedostatočnej koordinácie a spolupráce, fragmentácie systému a nerovnomernej výkonnosti;

C. keďže akt o EVP môže pomôcť realizovať tzv. piatu slobodu stanovením spoločných noriem, zabezpečením konzistentného uplatňovania pravidiel a prispievaním k plánu dobudovania jednotného trhu do roku 2028 a vytváraním kvalitných pracovných miest;

D. keďže Únii stále chýba integrovaný EVP, ktorý by prilákal a udržal talenty, a to v dôsledku prekážok, ako je nedostatočná priorita investícií do výskumu a inovácií, pričom len málo členských štátov spĺňa cieľ 3 % HDP, nedostatočná koordinácia politík v oblasti výskumu a inovácií, pretrvávajúca fragmentácia, rozdiely vo výkonnosti a nadmerná administratívna záťaž pre výskumných pracovníkov a univerzity;

E. keďže politický program EVP slúži ako cenný nezáväzný rámec, ktorým sa riadia politiky na vnútroštátnej úrovni a na úrovni EÚ v súlade s cieľmi článku 179 ZFEÚ a podporuje dobrovoľná koordinácia a spolupráca medzi členskými štátmi a Úniou; keďže tieto ciele musia byť doplnené ustanoveniami a stimulmi v rámci budúceho aktu o EVP a nástrojmi, ako je európsky semester, aby sa poskytol pevnejší základ pre súdržný a vysokovýkonný EVP;

F. keďže sloboda vedeckého výskumu vrátane nezávislosti a inštitucionálnej autonómie výskumných pracovníkov, excelentnosti, otvorenosti a sociálnej zodpovednosti sú základnými hodnotami EVP a sú nevyhnutné pre demokraciu, konkurencieschopnosť a inovačnú kapacitu Európy, čím sa Európa stáva bezpečným útočiskom pre výskumných pracovníkov z celého sveta;

1. podporuje zosúladenie priorít Únie a vnútroštátnych priorít v oblasti výskumu a inovácií s cieľom zabezpečiť komplementárnosť, zintenzívniť spoluprácu medzi univerzitami, výskumnými organizáciami, regiónmi, členskými štátmi a priemyselnými odvetviami, vytvoriť účinný rámec riadenia, zatraktívniť kariéru vo výskume a súkromné investície a dosiahnuť cieľ Únie investovať 3 % HDP do výskumu a vývoja;

2. požaduje dvojúrovňový prístup dobrovoľnej spolupráce v rámci politického programu EVP na roky 2025 – 2027 v kombinácii s legislatívnymi opatreniami vrátane aktu o EVP a doplnkovými

iniciatívami s cieľom poskytnúť EVP záväzný a vykonateľný rámec;

3. odporúča, aby bol akt o EVP nariadením na dosiahnutie cieľov článku 179 ZFEÚ, ktoré zabezpečí priamu uplatniteľnosť vo všetkých členských štátoch, podnieti súkromné investície do výskumu a vývoja, voľný pohyb výskumných pracovníkov, vedeckých poznatkov a technológií a prispeje k zníženiu fragmentácie jednotného trhu;

4. opätovne potvrdzuje význam slobody vedeckého výskumu a inštitucionálnej autonómie; žiada, aby návrh aktu o EVP sprevádzal samostatný legislatívny návrh s osobitným právnym základom na ochranu základnej slobody vedeckého výskumu vrátane minimálnych noriem pre práva výskumných pracovníkov, etické správanie, integritu a inštitucionálnu nezávislosť a aby bol podporovaný účinnými monitorovacími mechanizmami;

5. žiada, aby akt o EVP zahŕňal cieľ Únie investovať do roku 2030 aspoň 3 % HDP Únie do výskumu a vývoja, doplnený o vnútroštátne ciele pre celkové výdavky na výskum a vývoj, čo prispeje k cieľu Únie; vyzýva členské štáty, aby zlepšili koordináciu investícií do výskumu a vývoja prostredníctvom vnútroštátnych plánov a cieľov s cieľom zabezpečiť komplementárnosť verejného a súkromného financovania; uznáva, že spoločnosti a priemyselné odvetvia zamerané na výskum sú kľúčom k stimulovaniu súkromných investícií, dosiahnutiu cieľa 3 % a podpore kvalitných pracovných miest;

6. požaduje ustanovenia na posilnenie účasti súkromného sektora na ekosystéme výskumu a inovácií EÚ prostredníctvom užšej koordinácie a verejno-súkromných partnerstiev s cieľom riešiť pretrvávajúce investičné medzery a fragmentáciu trhu a dokončiť úniu kapitálových trhov s cieľom urýchliť zhodnocovanie vedomostí, posilniť technologickú suverenitu a podporiť regionálne inovačné ekosystémy;

7. vyzýva na zvýšenú podporu verejného výskumu posilnením financovania európskych programov, ako je Horizont Európa; nabáda členské štáty, aby zvýšili finančné zdroje pre univerzity a verejné výskumné organizácie;

8. vyzýva členské štáty, aby uskutočnili reformy s cieľom odstrániť prekážky voľného pohybu výskumných pracovníkov a znalostí a posilniť cezhraničnú spoluprácu a inovácie, aby sa Európa stala inkluzívnou a atraktívnou svetovou výskumnou komunitou;

9. odporúča, aby sa v akte o EVP používalo plánovanie, merateľné ukazovatele a nástroje monitorovania, podávania správ a hodnotenia a aby sa usiloval o zabezpečenie rovnováhy medzi oblasťami výskumu a základným a aplikovaným výskumom;

10. vyzýva na posilnenie riadenia EVP a na racionalizáciu existujúcich politických a monitorovacích nástrojov;

11. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby posilnili koordináciu medzi vnútroštátnymi iniciatívami a iniciatívami EÚ v oblasti výskumu a inovácií v súlade so všeobecnými prioritami EVP a zabezpečili synergie medzi vnútroštátnymi a úniovými nástrojmi a politikami financovania s cieľom posilniť vedúce postavenie Európy v oblasti vedy a technológií na celosvetovej úrovni;

12. požaduje silnejšie a inkluzívnejšie európske inovačné a technologické ekosystémy na podporu spolupráce medzi univerzitami, výskumnými inštitúciami, startupmi, MSP a priemyslom s cieľom zabezpečiť účinný a bezpečný prenos znalostí a lepšie využívanie výsledkov európskymi spoločnosťami a podporovať zvyšovanie úrovne zručností, rekvalifikáciu a celoživotné vzdelávanie; zdôrazňuje, že je potrebné riešiť rozdiely v oblasti výskumu a inovácií medzi členskými štátmi, najmä tými s nižšou výkonnosťou v oblasti výskumu a inovácií, s cieľom zlepšiť ich účasť na programoch Únie;

13. zdôrazňuje, že fungujúci EVP si vyžaduje voľný pohyb výskumných pracovníkov a znalostí a cezhraničnú spoluprácu; požaduje konkrétne opatrenia na uľahčenie a zjednodušenie kariérnych dráh výskumných pracovníkov, najmä mladých výskumných pracovníkov a výskumných pracovníkov na začiatku kariéry, zlepšenie mobility, vzájomné uznávanie kvalifikácií a zjednodušenie vízových postupov; opakuje svoju podporu Európskej charte výskumných pracovníkov; konštatuje, že práca na diaľku a hybridná práca vytvárajú príležitosti pre výskumných pracovníkov pracovať v iných členských štátoch bez premiestnenia;

14. naliehavo vyzýva Komisiu a členské štáty, aby presadzovali rodovú rovnosť a rovnaké príležitosti v oblasti výskumu a inovácií, najmä v nedostatočne zastúpených odvetviach, a zároveň znižovali rozdiely v odmeňovaní žien a mužov;

15. zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť otvorený a bezpečný obeh vedomostí, lepšiu prístupnosť výskumnej infraštruktúry, zhodnocovanie vedomostí a etické a dôveryhodné využívanie vznikajúcich technológií vrátane umelej inteligencie v súlade s hodnotami a základnými právami EÚ; zdôrazňuje význam bezpečnosti, integrity a účinného šírenia výskumu financovaného z verejných zdrojov, a to aj v knižniciach, pri súčasnom zabezpečení ochrany práv duševného vlastníctva;

16. odporúča, aby bol akt o EVP zosúladený s existujúcimi a budúcimi iniciatívami, ako je inovačný akt, Pakt pre výskum a inováciu, rámcový program a európsky vzdelávací priestor, s cieľom zabezpečiť vzájomne sa posilňujúce reformy, zavádzanie inovácií, mobilitu talentov a financovanie;

17. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Komisii a Rade.